
LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS PROGRAMMAS PUSAUDŽU RESURSU CENTRĀ

Liene Dambiņa, PRC Valdes priekšsēdētēja

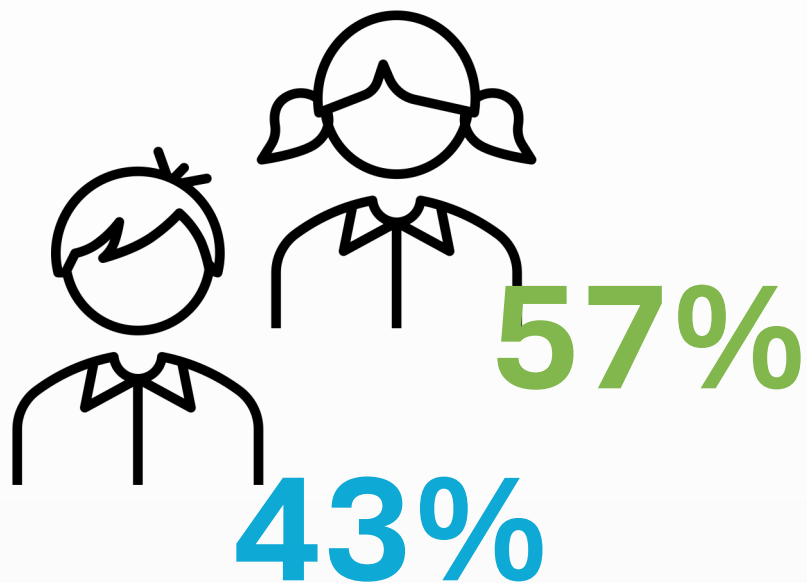

LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS PROGRAMMAS 2023

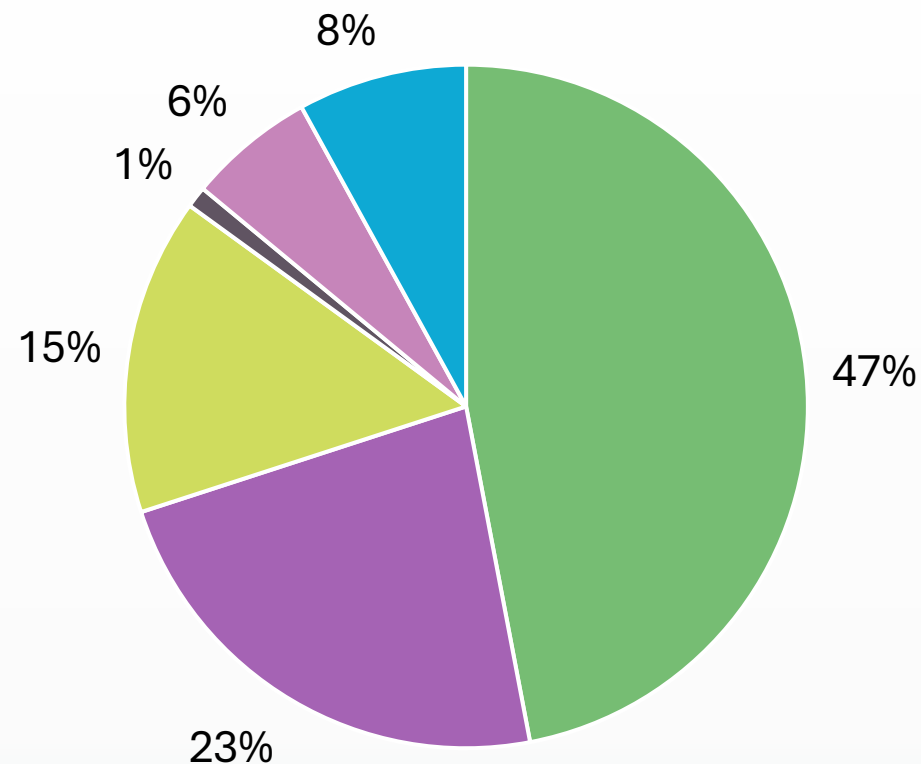
	Uzsāka 2022. gadā	Uzņemti 2023. gadā	
	ATK	ATK	DBT
Rīga	75	72	30
Valmiera	12	18	
Jelgava	26	41	9
Liepāja	20	30	
Ventspils	17	15	1
Rēzekne	4	22	
Daugavpils	21	22	10
Tukums	9	5	2
Sigulda	20	7	
Kopā pa programmām	204	232	52

2023. GADA ATK KLIENTS

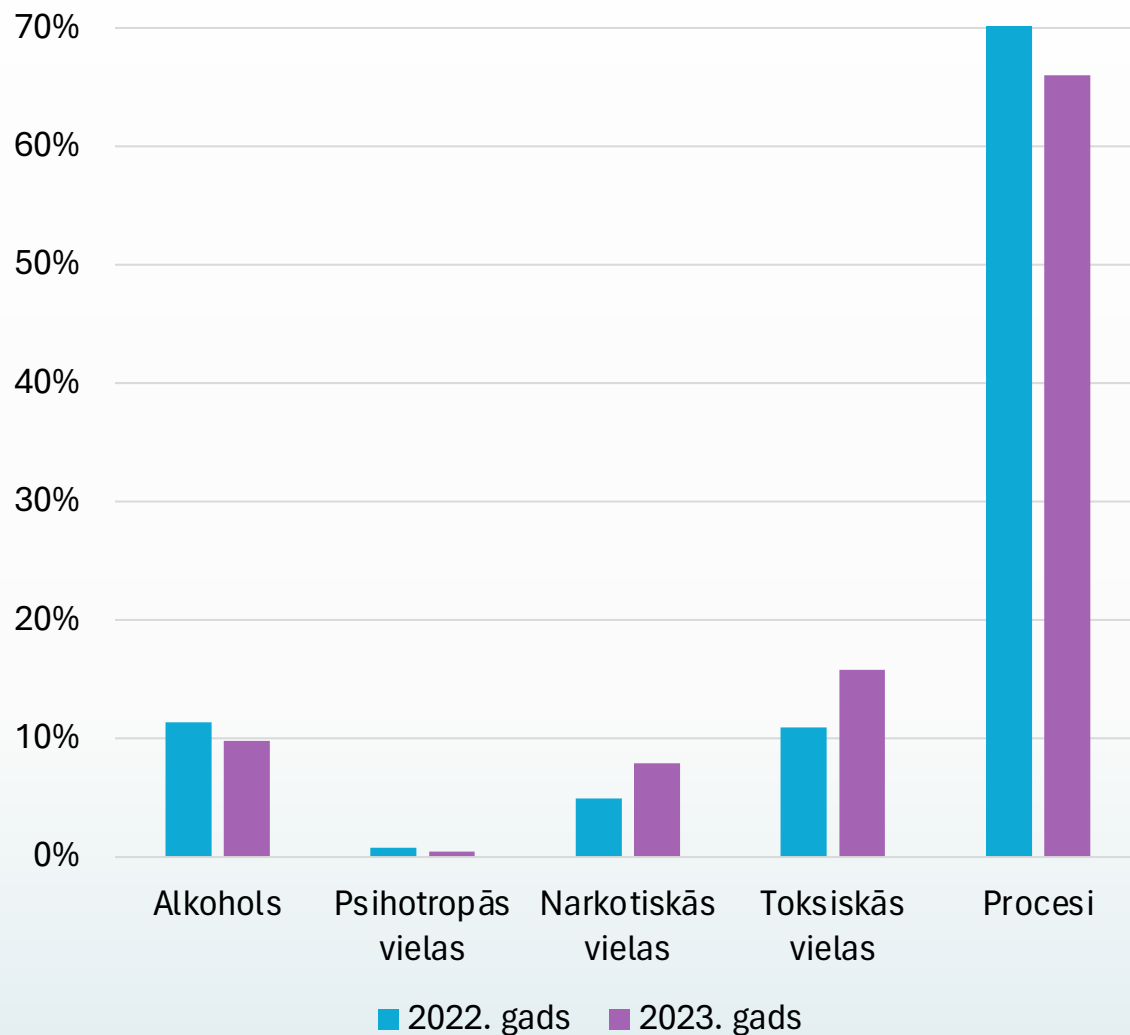
Vidējais vecums

14 GADI

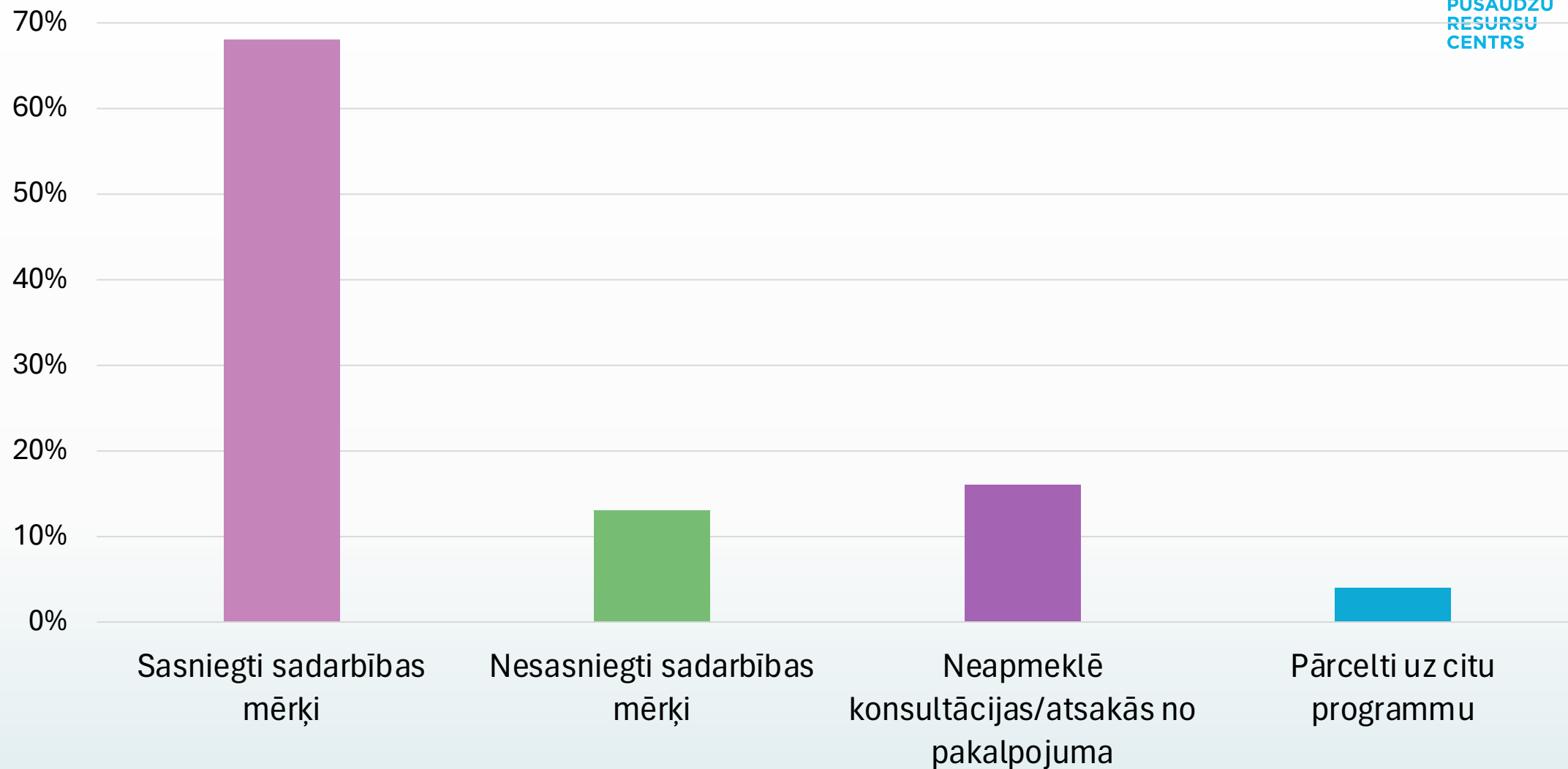
- Dzīvo ar abiem vecākiem
- Viena vecāka ģimene
- Valsts aprūpē
- Dzīvo ar vienu, otru satiek
- Dzīvo ar citiem ģimenes locekļiem
- Cits

KLIENTU SADALĪJUMS PA ATKARĪBAS FORMĀM

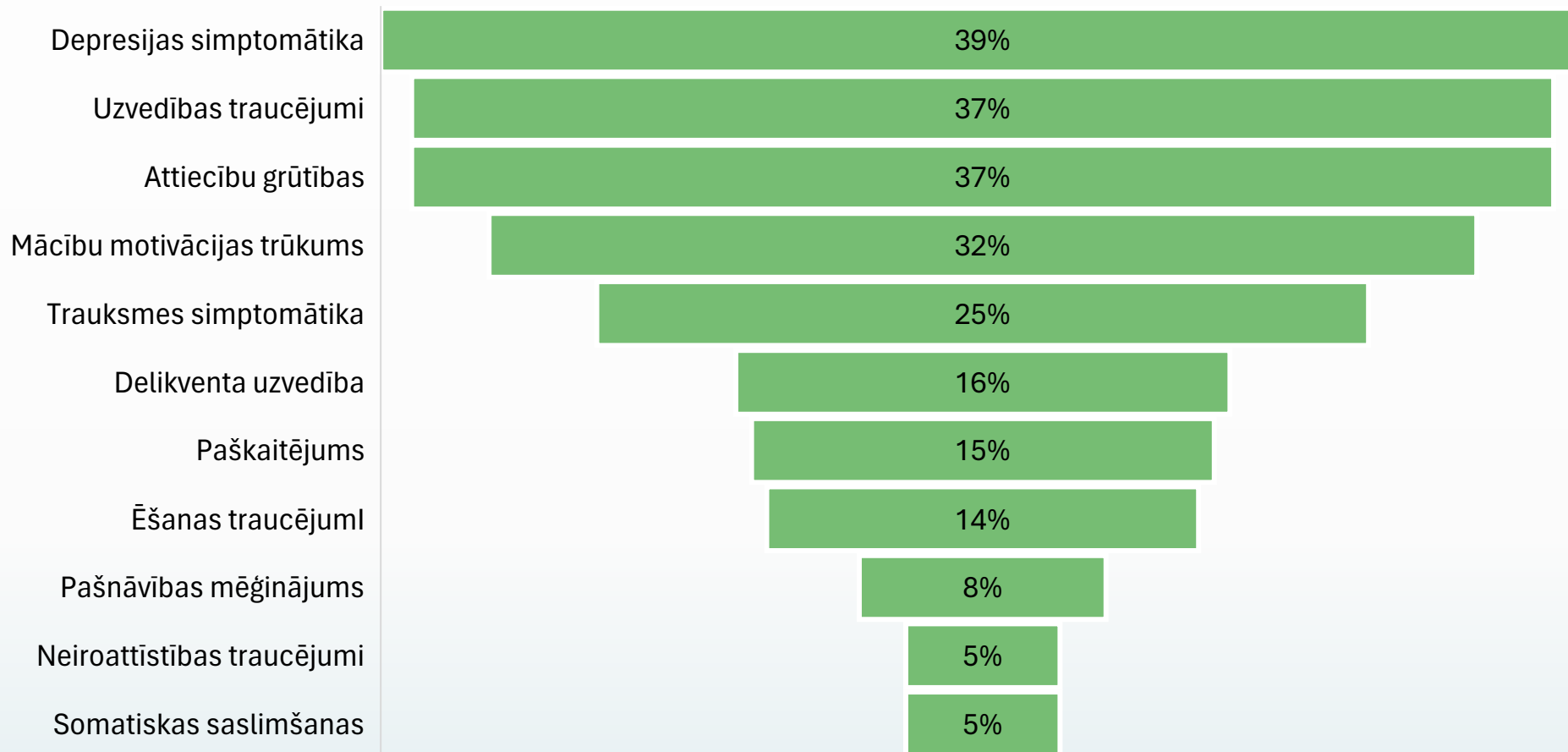

	2022. gads	2023. gads
Alkohols	11,40%	9,81%
Psihotropās vielas	0,79%	0,5%
Narkotiskās vielas	4,92%	7,90%
Toksiskās vielas	10,96%	15,79%
Procesi	71,93%	66,03%

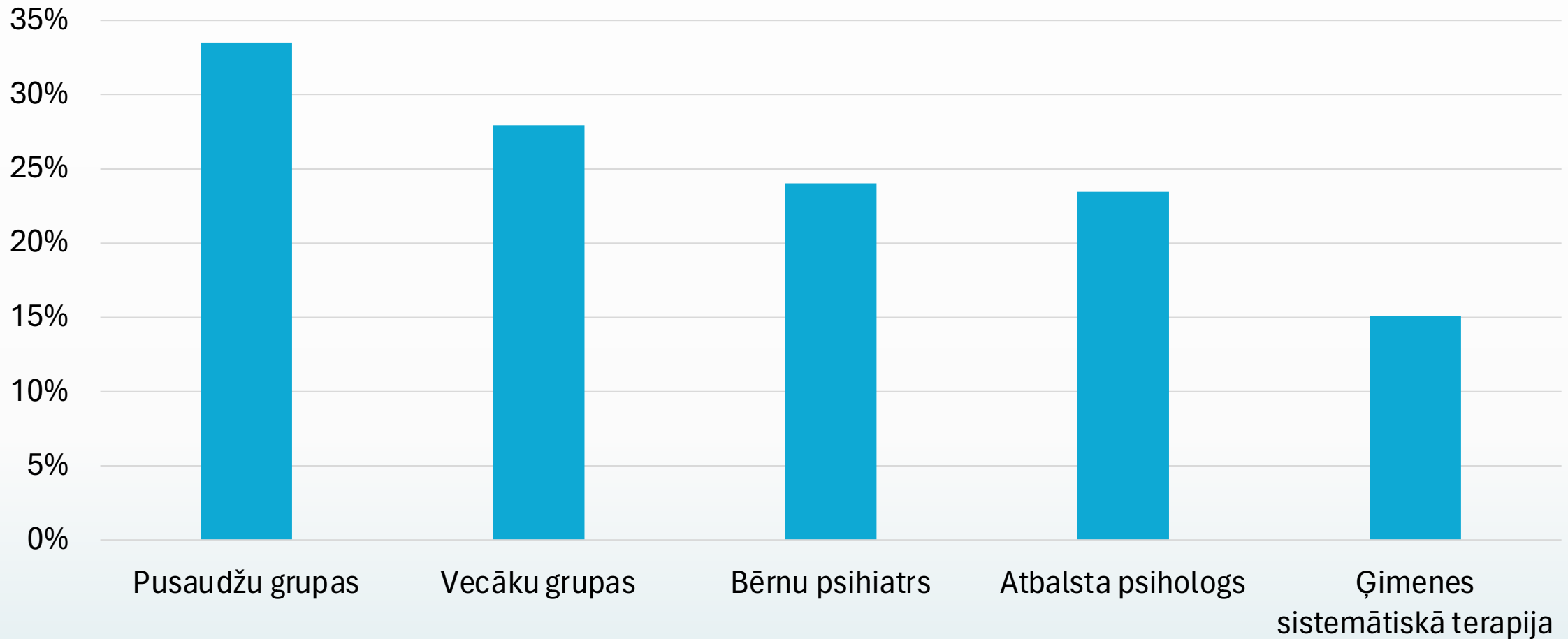
MĒRĶU SASNIEGŠANA

PĀRKLĀJOŠĀ SIMPTOMĀTIKA

MULTIDISCIPLINĀRĀ KOMANDA

KLIENTI, KAS SASNIEDZ MĒRĶUS

- Vecāki
- Vairāk meitenes
- Biežāk no ģimenes, kur klātesoši ir abi vecāki (dzīvo kopā vai satiek)
- Augstāka funkcionēšana
- Vecāki retāk ziņo eksternalizētas, biežāk internalizētas grūtības
- Zems pašnāvības riska novērtējums
- Papildus atkarību riskiem, biežāk depresijas un trauksmes simptomātika
- Biežāk tiek izmantotas atbalsta psihologa konsultācijas

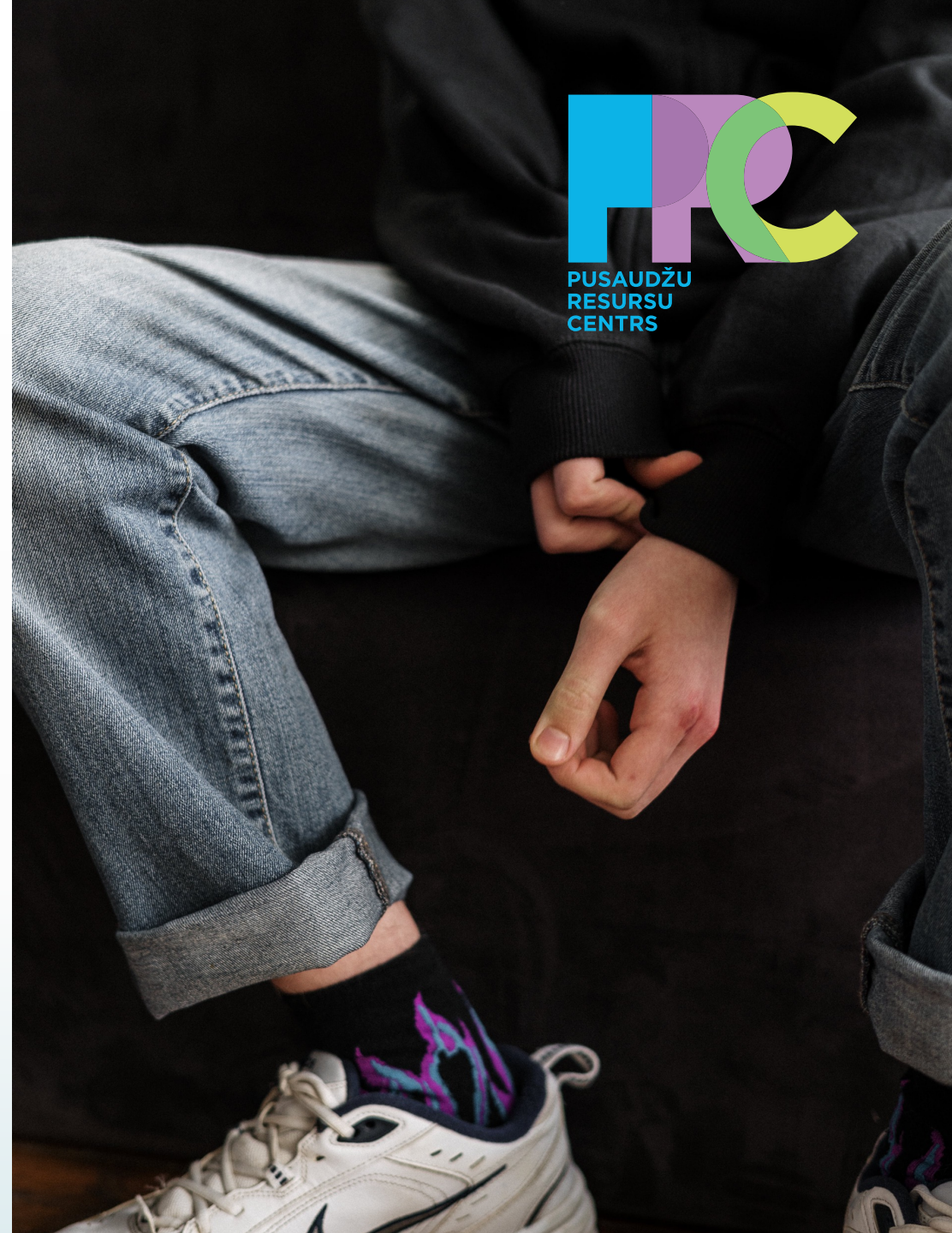

KLIENTI, KAS IZKRĪT

- Jaunāki
- Zemāka funkcionēšana
- Vairāk eksternalizētas uzvedības problēmas
- Zemākiem rādītājiem garastāvokļa traucējumu simptomātikā
- Papildus atkarību riskiem – uzvedības traucējumi, mācību motivācijas trūkums un attiecību grūtības
- Vecāki biežāk neiesaistās programmā – mazāk apmeklēti visi vecākiem paredzētie pakalpojumi

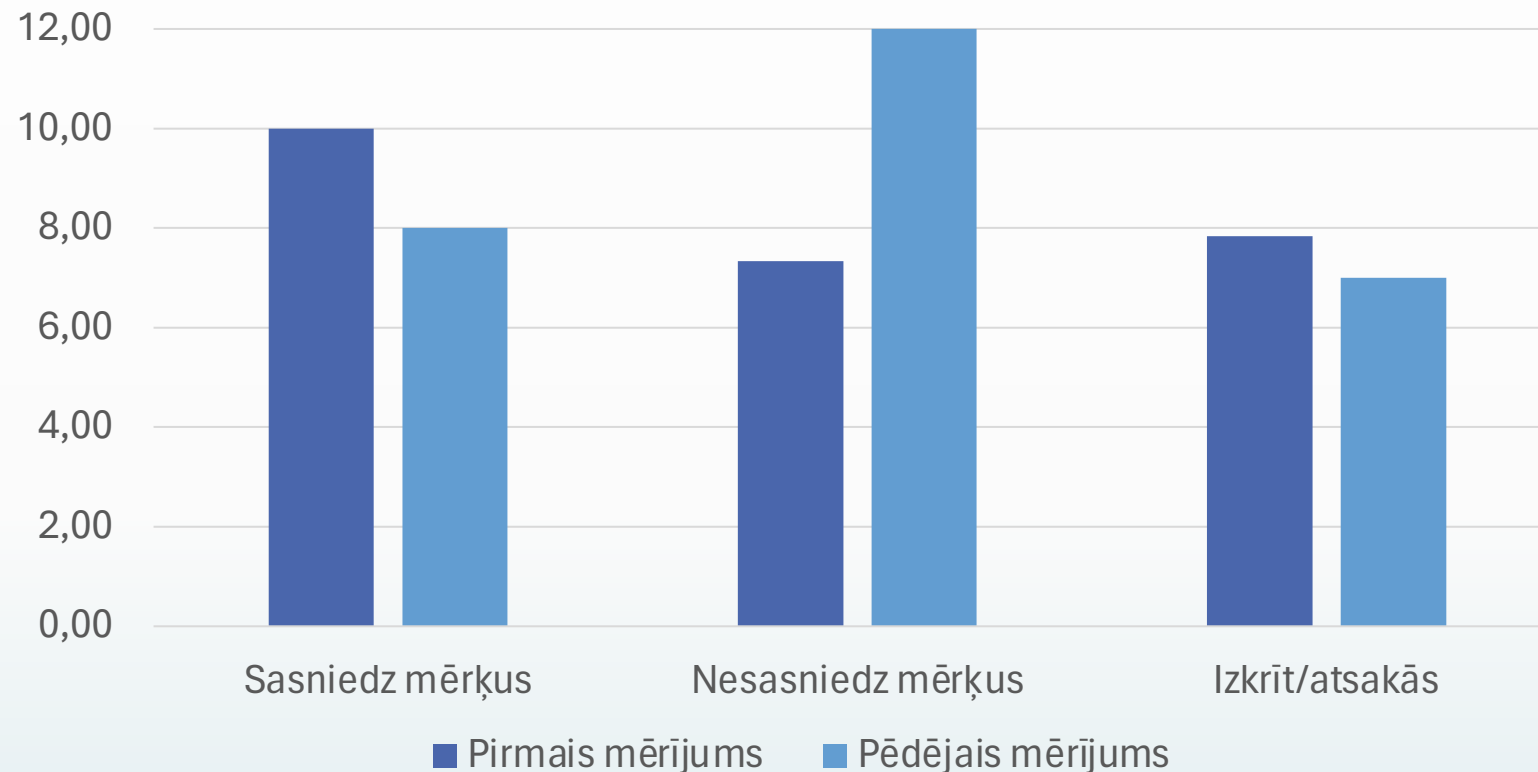

KLIENTI, KAS NESASNIEDZ MĒRĶUS

- Vairāk zēnu
- Biežāk no viena vecāka ģimenes
- Biežāk paši ziņo internalizētas, savukārt vecāki eksternalizētas grūtības
- Augsts pašnāvības riska novērtējums
- Papildus atkarību riskiem – mācību motivācijas trūkums, bullings, citas psihiskas saslimšanas
- Biežāk izmanto bērnu psihiatra, pusaudžu un vecāku grupu, kā arī ģimenes sistēmiskās terapijas pakalpojumus.

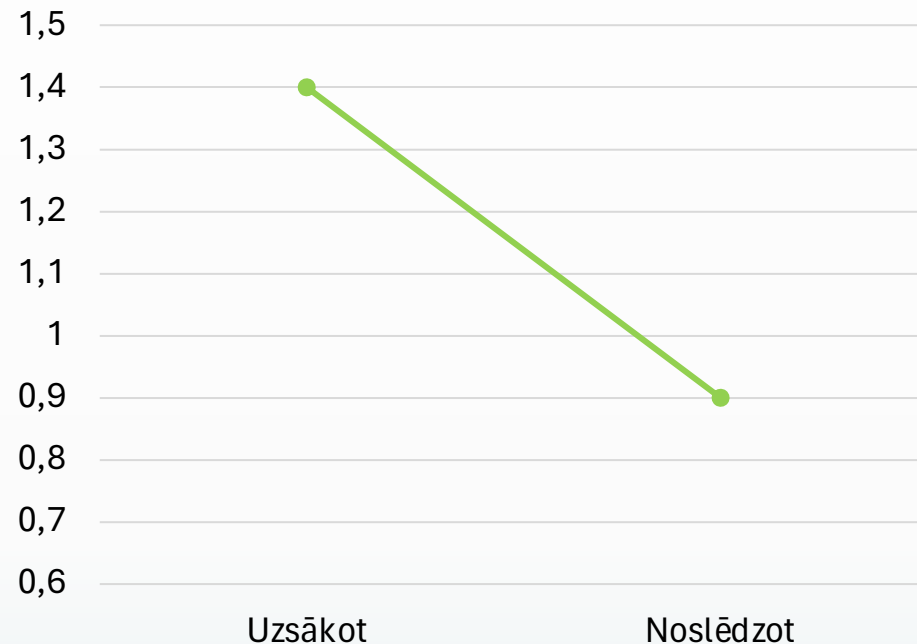
ATKARĪBU SIMPTOMĀTIKAS IZMAIŅAS UZSĀKOT/NOSLĒDZOT PROGRAMMU

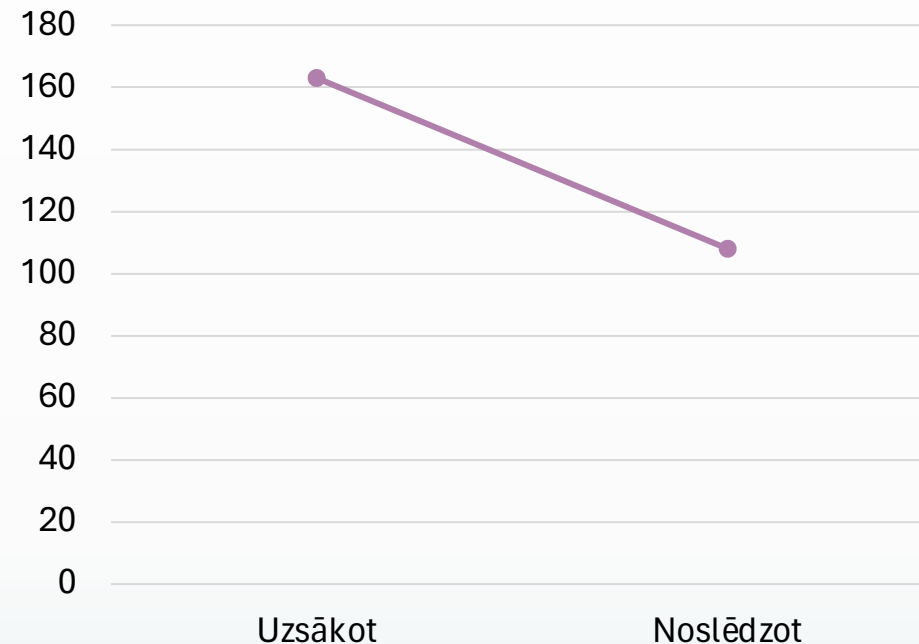
KOPĒJĀS IZMAIŅAS LAIKĀ

ATK programma

DBT programma

ATK tiek mērīta uzvedības problēmu, tai skaitā atkarību un kriminālas uzvedības kopējā simptomātika (GAIN-SS)
DBT tiek mērīta emociju regulācijas, attiecību un uzvedības problēmu kopējā simptomātika (LPI)

DBT JEB PROGRAMMA AUGSTA RISKĀ PUSAUDŽIEM

Anete Masaļska

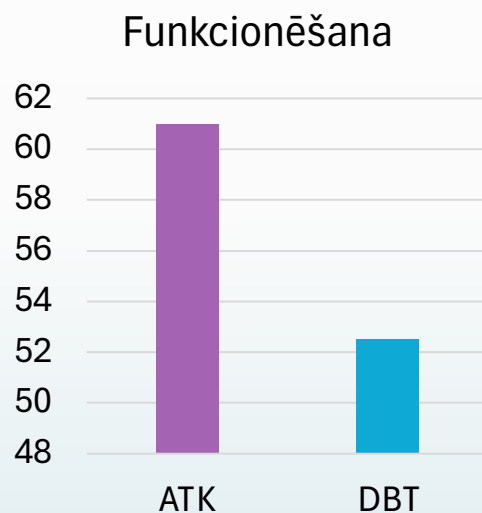
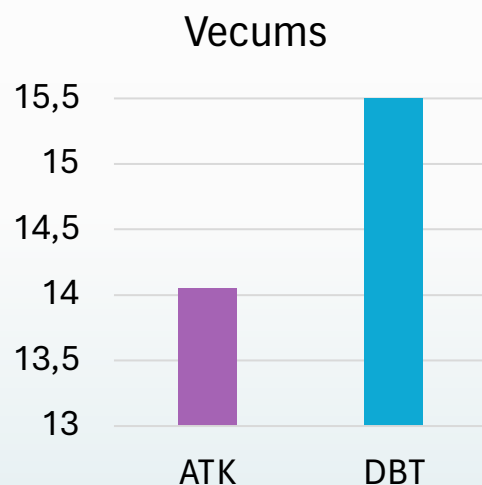
PRC valdes locekle, Vadītāja, bērnu psihiatre

DBT PROGRAMMA

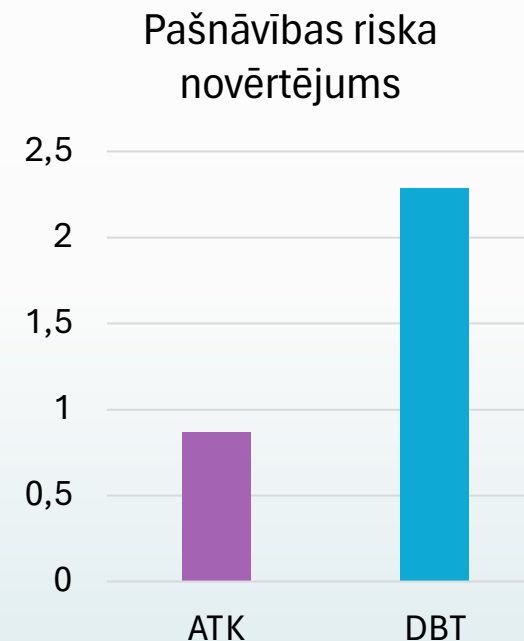
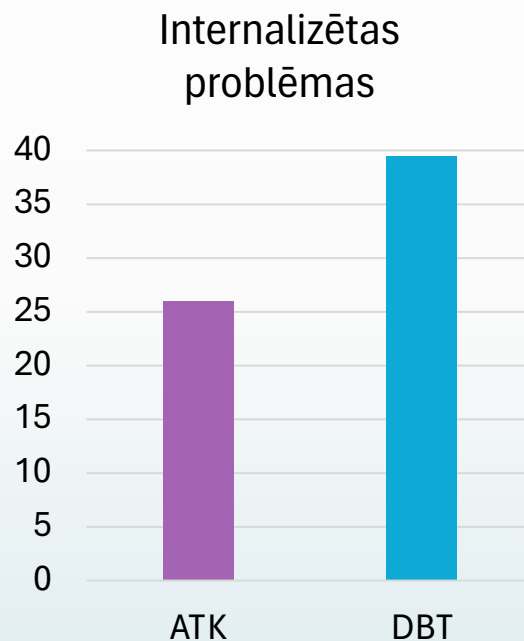
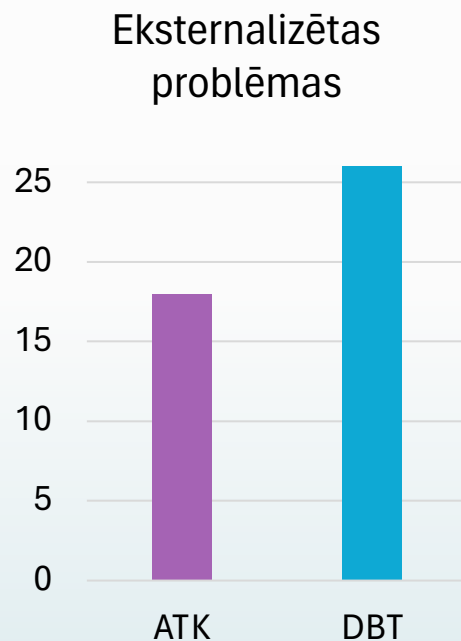
- Dialektiski biheiviorālās terapijas (DBT) programma ir **programma augsta riska pusaudžiem**. Programmā iesaistītajiem pusaudžiem ir kompleksa, pārklājoša simptomātika, kas var izpausties kā emociju regulācijas grūtības, attiecību problēmas gan ģimenē, gan ārpus tās, uzvedības traucējumi, atkarību izraisošo vielu lietošana un citas. Apskatot uzņemšanas datus, iespējams noteikt skaidras atšķirības starp pusaudžiem, kas nokļūst šajā programmā, no tiem, kas saņem atkarības risku mazināšanas programmu (ATK).

- Vecāki (DBT vidējais vecums 15,5 gadi, ATK 14 gadi)
- Ar zemāku ikdienas funkcionēšana (DBT mainīga funkcionēšana vai vidēji smagas grūtības, ATK grūtības tikai vienā jomā)

DBT PROGRAMMA

- Ar būtiskākiem uzvedības traucējumiem, ieskaitot vielu lietošanu un delikventu uzvedību (DBT 26,50, ATK 19,72, mērīts izmantojot *YSR/11-18*);
- Ar būtiskākām emociju regulācijas grūtībām (DBT 39,50; ATK 26,00, mērīts izmantojot *MFQ*);
- Vairāk kā divas reizes augstāku pašnāvības riska novērtējumu (DBT 2,29; ATK 0,87, mērīts izmantojot *CSSR*).

DBT PROGRAMMA

DBT programmu decembrī pabeidz pirmie klienti, taču no ievāktā starpizvērtējuma (3 mēnešus no programmas sākšanas) ir redzamas būtiskas, pozitīvas tendences:

- samazinās atkarību izraisošo vielu lietošanas biežums un patērētais daudzums
- paškaitējuma epizodes tiek pilnībā pārtrauktas vai samazinās vismaz 2 reizes
- redzamas tendences samazināties pusaudža apjukumam par sevi, uzlaboties attiecībām ar citiem, labāka emociju regulācija un vairāk prosociālas uzvedības (iestājoties programmā 163, 3 mēnešus programmā 108, mērīts izmantojot *LPI*)
- uzlabojas vecāku – pusaudža attiecības, kopīgi apmeklējot grupu nodarbības
- programmā iesaistās un darbojas vairāki jaunieši, kas līdz šim izkrituši vai nav saņēmuši pietiekamu atbalstu citās programmās (Ģintermuižas motivācijas programmā, sociālā dienesta sniegtajos sociālās rehabilitācijas pakalpojumos)

AUGSTA RISKĀ KLIENTA GADĪJUMA ANALĪZE

Diāna Gema

PRC Tukuma filiāles vadītāja, DBT terapeite, klīniskā psiholoģe

---

KLIENTA RAKSTUROJUMS

- Meitena Anna (vārds mainīts), 15 gadi. Dzīvo kopā ar mammu 3 māsām un 1 brāli. Mācās 8. klasē. Palikusi uz otro gadu, saistībā ar regulāriem skolas kavējumiem un nesekmīgām sekmēm.
- Kliente vērsusies DBT terapijā ar domām par pašnāvību un aktīvu paškaitējumu. Kā galvenās problēmas min: grūtības izveidot un noturēt attiecības, sliktu ikdienas pašsajūtu. Nespēj gūt prieku no lietām, nekam nesaskata jēgu. Netic, ka dzīve varētu mainīties. Sūdzās par dusmu uzplūdiem un agresiju pret līdzcilvēkiem.
- Bijuši vairāki pašnāvības mēģinājums (medikamentu pārdozēšana, vēnu griešana, kā rezultātā nonākusi slimnīcā, gatavs plāns nākamajam mēģinājumam).
- Meitenei ir narkologa uzskaitē, bijusi Ģintermuižā uz pusaudžu motivācijas kursu, bijusi stacionēta BKUS, uzskaitē pie psihiatra. Diagnosticēta smaga depresija ar trauksmi. Šobrīd lieto antidepresantus stāvokļa uzlabošanai. Bijusi pie vairākiem terapeitiem, taču, kā pati saka, nav izdevies izveidot kontaktu.
- Papildus minētajām grūtībām, meitenes ikdienā smēķē saltus, ar draugiem kopā lieto alkoholu, norāda uz grūtībām iemigt un koncentrēšanās grūtībām skolā.

KLIENTA ATTĪSTĪBAS VĒSTURE

- Meitene jau no agras bērnības bijusi ļoti emocionāli jutīga. Viegli aizvainojama, ātri reaģējoša.
- Pēc vecāku šķiršanās, mamma, satikusies ar vairākiem dzīvesbiedriem un ģimenē ienākuši brāļi un māsas, meitene jutusies mājās nepamanīta.
- Diezgan agri sākusi klaiņot kopā ar draugiem, mājās nevēlējās būt, jo regulāri starp mammu un partneri risinājās konflikti.
- Lietojusi narkotikas, alkoholu. Ir nonākusi policijas redzeslokā saistībā ar zādzībām un vardarbību skolā.
- Mājās bijusi lieciniece fiziskajai vardarbībai, kas vērsta pret māti.
- Piedzīvojusi apcelšanu un izstumšana no klases kolektīva saistībā ar svara pieaugumu. Meitene vairs nav vēlējusies apmeklēt skolu, bastojusi stundas kā rezultātā palikusi uz otro gadu.

TERAPIJAS MĒRĶI

Klienta izvirzītie dzīvošanas vērtas dzīves mērķi:

1. Pabeigt pamatskolu
2. Izveidot draudzīgas attiecības ar klases meitenēm.
3. Kļūt par stipru atbalstu savām māsām un brāļim.

Terapijas mērķi un uzdevumi:

Samazināt:

Dzīvībai bīstamu uzvedību

Terapiju traucējošu uzvedību

Dzīves kvalitāti traucējošu uzvedību

Palieliniet uzvedības prasmes:

Apzinātības prasmes

Spēju izturēt stresu un spriedzi

Starppersonu efektivitātes prasmes

Emociju regulēšanas prasmes

SADARBĪBAS PROCESS

1

Individuālās
konsultācijas

2

Prasmju grupas
nodarbības
pusaudzīm ar vecāku

3

Telefona
koučings

4

Speciālistu
grupas atbalsts

5

Multidisciplināra
komanda

KLIENTA ATTĪSTĪBAS VĒSTURE

Dinamika tiek izvērtēta gan sadarbības procesā, gan aizpildot noteiktus mērinstrumentus.

- Dzīvībai bīstamu uzvedība novērsta (Pašnāvības domas neatzīst, paškaitējuma mēģinājums nav aktuāls).
- Terapiju traucējošu uzvedību apspriesta un novērsta, iesaistes līmenis un motivācija turpināt iesākto augsta.
- Dzīves kvalitāti traucējošu uzvedība samazināta: depresijas simptomātika mazinājusies, spēja just prieku palielinājusies, vielu lietošana periodiska.
- Uzvedības prasmes apgūtas un nostiprinātas. Spēja atšķirt kādās situācijās, kuras prasmes nepieciešams izmantot.

Primārais mērķis tika sasniegtis– nodrošināta stabilitāte. Rekomendējams turpināt apmeklēt terapiju, lai risinātu grūtības, kas skar citas individuālās dzīves grūtības (t.i., pašvērtējums, iesaiste, izglītības motivācija u.c.)

PALDIES PAR UZMANĪBU!

**PUSAUDŽU
RESURSU
CENTRS**
